

הרגשים ורגשות על פי פרשת השבוע

פרשת חוקת | עלון מס' 32

'מתקיימת במי שממית עצמו'

יד: זאת התורה אדם כי ימות באהל כל האהל וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים.

ובגמרא בברכות (סג:): דאמר ריש לקיש מנין שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל.

יש להבין, לאחר שהתורה רוצה להדגיש לי, כי רכישת קניני התורה... ידיעת התורה... מתקיימת רק ע"י מסירות נפש, ובלשון הגמרא ממית עצמו עליה אם כן מדוע הוראה כל כך חשובה מצאה את מקומה דווקא בפרשה זו... דווקא בפרשה שכולה דיני טומאת מת... וכי מה הקשר בין אדם שמת ומטמא את סובביו, לבין ההוראה הגדולה כי קיום התורה הינו רק למי שממית עצמו עליה... וכי חסר פרשות בתורה המדברות על חיוב ומצוות תלמוד תורה... שם זה הרבה יותר מתאים, ומה זה שייך לכאן???

האור החיים כותב - זאת התורה אדם כי ימות. אומרו זאת התורה, יתבאר גם כן על דרך שפירשתי בפסוק זאת חקת התורה, והוא לצד שדקדק לומר אדם כי ימות וגו' ודרשו רז"ל אתם קרויים אדם ישראל מטמאין באהל ואין אומות העולם וכו', לזה הקדים לתת הטעם שסובב הדבר ואמר זאת התורה שמסיבתה הוא שאותו שנקרא אדם מטמא באהל אבל אומות העולם שאין להם תורה וכו', ועיין מה שכתבתי בפסוק זאת חקת התורה:

ובתחילת הפרשה כותב האור החיים - זאת חקת התורה פירוש חקה זו של הטומאה ותנאי טהרתה תסובב מהתורה, כי על ידי שקבלו התורה נעשו עם בני ישראל דבר שהרוחנים השפלים תאביבם להדבק בהם להיותם חטיבה של קדושה עליונה בחייהם גם במותם, בחייהם שבנוגע במת או יאהילו עליו וכדומה תדבק בהם הטומאה שבמת ולא תחפוץ להפרד אם לא בכח גדול אשר חקק ה' במצוה האמורה בענין של פרה אדומה, ובמותם גם כן תתרבה הטומאה כאומרם ז"ל בפסוק אדם כי ימות וגו' ישראל מטמאים באהל ואין אומות מטמאין באהל:

ובעצם ביאורו - כל המושג טומאה וטהרה מקורה בזכות התורה הקדושה הוי אומר שנפש היהודי ונשמתו החצובה מתחת כסא הכבוד... מעצם שייכותה לעם הנבחר... לעם שקיבל תורה... הרי היא בדרגה כל כך גבוהה שכאשר נשמתו של היהודי נפרדת מהגוף... הרי המזיקים תאביבם להידבק בה - ולכן כשיהודי נפטר כל המזיקים וכחות הטומאה שנדבקים בו, הם אלו שגורמים לנוגע או למאהיל על המת להיות טמא... ולא תחפוץ להיפרד... אם לא בכח גדול... ע"י מצוות פרה אדומה...

ולכן לא משנה איזה סוג יהודי... כל מי שנוגע במת יהודי, אפילו שהתנהג כמו גוי... נשמתו היא חצובה ממקור גבוה... ובשעת פטירתו מטמא בטומאת מת... לעומת גוי שאינו מטמא באהל אלא רק במגע ומשא... כי אין לו נשמה...

לפי זה ניתן להבין ישוב נפלא לשאלתנו - משום שהיה צד לטעות ולומר, שכמו שגוף היהודי מטמא באהל בעת יציאת נשמתו, מעצם היותו שייך לעם הנבחר... הגם שלא למד... לא קרא... ולא שנה מימיו... הוא באהל... הוא תחת המעטפת של נשמת ישראל... הייתי חושב שגם בתורה יש שייכות לכל אדם מישראל ולא משנה דרגתו, אלא מעצם שייכותו לעם הנבחר יש לו שייכות לתורה... לכן דווקא בפרשה זו מגיע ריש לקיש ואומר, תדע לך אין התורה מתקיימת, אלא אך ורק במי שממית עצמו עליה... השייכות לתורה לא מגיעה בירושת בתי אבות... רק כי אתה שייך לעם הנבחר... ממש לא... השייכות לתורה היא, רק ע"י מי שממית עצמו עליה... בשביל לזכות לקיום התורה צריך להקריב... צריך לעמול... חייבים להשקיע... ולכן דווקא בפרשה זו התורה מלמדת את היסוד החשוב הזה.

להשלמת העניין נוסיף את דברי החפץ חיים' - מעשה באדם שהייתה לו חנות מכולת, ויהי לעת זקנותו עשה את חשבון נפשו, והחליט להוסיף שעות הלימוד בשעות הבוקר על חשבון העבודה בחנות... ויהי היום, אשתו ממתינה בחנות לשוב בעלה והיא רואה שמתאחר ואינו מגיע דאגה מאד... מגיע הוא בשעה 11 ומספר לה שהתעכב מעט... למחרת שוב הוא מאחר... וכך כמה ימים הוא מאחר בתואנות שונות... החליטה לעקוב ולבדוק מדוע הוא מאחר... הלכה לבית הכנסת ומהחלון ראתה היא כי הוא אחר התפילה פותח את הגמרא ומתיישב ללמוד... המתנה לו לסיום לימודו... וכשיצא החלה צועקת עליו מה זה אתה עושה כך... וכי אתה לא יודע שאני נזקקת לך בעסק... בשעות הבוקר... כשיש לחץ של קונים... ענה לה בעלה בשלוות נפש... אמרי נא לי - מה היית עושה אם חלילה הייתי מת מן העולם? ואחרי השבעה והשלושים האם היית פותחת את החנות?? ענתה לו לכאורה כן... הייתי צריכה להמשיך לדאוג לפרנסה... ענה לה אם כן... תחשבי החל מהיום כי עד השעה 11 בבוקר אני מת... וכי מה אכפת לך שאני קם לתחייה ובה לעזור לך ב 11 בבוקר?

אמר בעל החפץ חיים - זאת התורה אדם כי ימות באהל - אם אדם יחשוב לעצמו - אם אני מת, ממילא כל התירוצים והמניעות ללימוד תורה מתפוגגים... כל הטרדות והקשיים מתגמדים... ואז יוכל להבין עד כמה כל התירוצים למה לא ללמוד - בטלים ומבוטלים... אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה...

בדיבור - ניתן להוציא מים מסלע - גם בחינוך ח: קח את המטה והקהל את העדה... ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו והוצאת להם מים מן הסלע... שמעו נא המרים המן הסלע הזה נוציא לכם מים: ויגרם מלשה את ידו ויך את הסלע במטהו פעמים ויצאו מים רבים... אולי ניתן לבאר על דרך הרמז - בנושא החינוך - כי לפעמים יעמוד האדם מול תלמיד שנראה כי הוא קשה כסלע, ולא ניתן להוציא ממנו מאומה, אכן צריך לקחת את המטה, אך מטרת המחנך היא לדבר אל הסלע... לשכנע, להמתיק, להאיר, ולהוציא ממנו את המים - ואין מים אלא תורה... אכן אולי ניתן להוציא ממנו תפוקה גם ע"י מכה... תיתן אחת... שתיים... ויצאו מים רבים... אך... לא כך מכוונת התורה - 'שמעו נא המורים' - המחנכים - המן הסלע הזה נוציא לכם מים?? כן... גם מסלע ניתן להוציא מים... אבל איך הקב"ה ביקש משה? ודיברתם אל הסלע... תדברו... תסבירו...

כח הציור – ממלא את האדם'

ו: וַיִּשְׁלַח ה' בְּעַם אֶת הַנְּחָשִׁים הַשָּׂרְפִים וַיִּנְשְׁכוּ אֶת הָעָם וַיָּמָת עִם רַב מִיִּשְׂרָאֵל:

ט: וַיַּעַשׂ מִלְּשָׁה נָחַשׁ נְחָשׁ וַיִּשְׁמָהוּ עַל הַנֶּסֶס וַהֲיָה אִם נָשָׁף הַנְּחָשׁ אֶת אִישׁ וְהֵבִיט אֶל נָחַשׁ הַנְּחָשֶׁת וַחֲיִי:

נחש נחשת. לא נאמר לו לעשותו של נחשת, אלא אמר משה הקב"ה קוראו נחש, ואני אעשנו של נחשת, לשון נופל על לשון: (רש"י)

המקור לדברי רש"י הינו בילקוט שמעוני (יהושע טו) על הפסוק - עשה לך חרבות צורים אמר רבי אמי בד' מקומות נאמר בלשון הזה, עשה לך, בשלושה נתפרש באחד לא נתפרש, עשה לך שרף לא נתפרש - רבי יודן בשם רבי יוסי 'שמע חכם ויוסיף לקח', זה משה, אמר אם אני עושה אותו של זהב... של כסף... אין הלשון הזה נופל על הלשון הזה, הרי אני עושה אותו של נחשת, למה? שלשון הזה נופל על הלשון הזה... שנאמר ויעש משה נחש נחשת.

הוא אומר, שמשה עשה חישוב והחליט, שמכיוון שלשון נחש נופל בחרוז על המילה נחשת, אם כן הוא יעשה את זה מנחשת...

וזה ממש פלא - הרי כל מטרת הנחש הוא שאותם מבני ישראל שנשכו ע"י הנחשים, יביטו כלפי מעלה לאביהם שבשמים, ישובו בתשובה ויתרפאו... מה זה משנה מאיזה חומר גלם זה נעשה? וביותר, מה זה עוסקים פה כעת בחרוזים? הלשון הזה נופל על הלשון הזה? זה מתחרז יפה??

מבאר הרב דסלר זצ"ל כי יש כאן יסוד גדול... ישנו מושג הנקרא כח הציור - כשאדם מצייר מולו משהו, הרי זה יכול להפעיל אותו, להניע אותו... גם חלילה לשלילה ובוודאי למוטב והיינו ההמחשה ע"י ציורים חיים, נותנים משמעות ודחף לעשייה - לדוגמא בליל הסדר עושים פעולות שיציתו את כח הציור, שזה מפעיל את הדמיון... וכך זה חודר ללב... חודר לפנימיות... כמו שידוע שציור פנים ודמות דיוקן של צדיקים, מחזקים את היראת שמים... מגדיל את השאיפות להידמות למעשיהם... וחלילה להפך, מחשבות זדון... מחשבות וציור של דברים רעים... מחזקים את כח הרע...

מבאר הרב דסלר - משה רבינו הבין שככל שכח הציור יהיה יותר מדויק ומושלם, הרי הוא יביא את כח ההתפעלות, וייצר עוד שניה של מחשבה, שתגרום לאדם להבין מה המשמעות, ולהתחזק ולהתפלל וע"י כך להינצל... כי לב האדם מתרשם יותר ע"י ביטוי הלשון, ולכן - נחש נחשת ייצר התבוננות - וואאיי... זה מתחרז יפה... זה ייצר מחשבה, שתייצר הבנה, מה מטרת הנחש הזה...

אדם שמצייר לעצמו משהו - יכול ע"י זה בכח הדמיון, לחוות איזו חוויה חושית כביכול, ובדמיון הוא ממש שומע ורואה את הדברים במוחש... זה כח שמופעל ע"י השכל, עוברת מחשבה בראשו, הוא נכנס לציור של העניין, ואז בכח הדמיון, הוא נכנס לסיטואציה הזו ממש... הוא חווה אותה, ומרגיש אותה... זה כח עצום של ציור הדברים...

וככל שיש שלימות בציור הוא פועל יותר חזק... וזה לטוב וחלילה לרע... כמו שמצינו, שהרהורי עבירה קשים מעבירה, כי האדם יכול בכח הדמיון להשחית הרבה מעבר לעבירה עצמה, שהיא מסתיימת באיזה שהוא שלב... אבל הדמיון יכול להמשיך ולהמשיך... הוא לא מוגבל...

הדמיון יכול להפעיל את החרדות והפחדים מהלא נודע... האדם שומע על מקרה שאירע, והוא בכח הציור מתחיל לחשוב ולדמיין שזה קורה לו, ומשם הוא כבר בתוככי החרדה... במשחקי ילדים מאד מצוי המשחקי דמיון... כשהם בונים לעצמם דמיון שמייצר חלום... ותוך כדי משחק במכונות או בלגו... הם נמצאים עמוק בציור שלהם... התחפשות בפורים כדוגמא לכך...

ולכן אומר הרב דסלר ככל שאדם ימלא את עצמו בציור שמביא לידי קדושה... ולידי רוממות... הרי זה יהיה המחייב והמדרבן הגדול להוסיף ביראת שמים... אדם שיצייר לעצמו את הציור איך נראה גן עדן, הרי זה יוסיף אצלו את התשוקה לזכות לגן עדן...

בשורש העניין, אם ננתח מה יש בציור - שמעורר בתוכנו התפעלות? למה כשאדם רואה ציור יפה הוא מתפעל?? מה זה פועל בנפש... חתיכת בד קנבס מרוחה עם דיו בשלל צבעים, מעשה אומנות ממש, למה זה גורם לי להתפעל? איזה צורך בנפש זה ממלא?

ובחשיבה מעמיקה ניתן אולי לומר כך, כשאני רואה ציור יפה, אני יוצא מהאזור שבו אני נמצא, ונשאב לרגע קט לציור... אני כעת יוצא מעצמי... שוכח מכל הכאבים והקשיים... מתנתק לרגע קט מחיי היום יום... ונשאב למקום קסום... למראה ציור יפה... אני כעת נמצא שם... בתוך הציור... בתוככי התמונה... כמו למראה נוף הרים משכר... אני מגיב בהתפעלות שלרגע מוציאה אותי למקום אחר... זהו כח של ציור... זה כוח של אומנות...

כך גם כשאדם מצייר בפנימיותו ציור קסום או חלילה ציור שלילי, הוא נשאב כולו למקום אחר... הוא כרגע חלק מהציור... מהדמיון... זה נותן לאדם איזה זמן להתענג על הדמיון המושלם... והנעים... שבו הוא חולם על נופש, על שמחה, או על אירוע מלא בחוויה... זה כח עצום של ציור...

ומכאן גם ניתן להבין מה קורה כשאדם מדמיין ציור שלילי... הוא נתון כולו באותו מקום שחור... מלא בפחד, וחרדה, וכאב... שלא תמיד זה אמיתי, אבל בדמיון הוא חווה כאב... הוא שאוב כולו לאותו חיזיון שלילי וקשה... וזהו שאומר הרב דסלר - שככל שאדם יחזק את כח הציור החיובי - הרי זה יביא אותו, לתוספת חיזוק ויטיב לו.

